

Referandum Sonrası Kerkük ve Tartışmalı Bölgelerin Durumu: Türkiye'nin Pozisyonu

EMRAH KEKİLLİ, CAN ACUN

- Irak ordusunun Kerkük'e yönelik operasyonlarının amacı nedir?
  - Tartışmalı bölgeleri "tartışmalı" kılan unsurlar nelerdir?
  - Türkiye'nin tartışmalı bölgelerdeki krize ilişkin tavrı nedir?
  - Kerkük'te başlayan krizin muhtemel neticeleri nelerdir?

GİRİŞ

Türkiye, İran ve Irak'ın sert tepkisine ve uluslararası itirazlara rağmen Mesut Barzani liderliğinde Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY) bağımsızlık referandumu kararından geri adım atmadı. Onurlu çıkış olarak belirtilen tüm teklifleri geri çeviren IKBY 25 Eylül'de referandumu gerçekleştirdi. IKBY'nin açıkladığı rakamlara göre katılımın yaklaşık yüzde 72 olduğu referandumda yüzde 92'lik bir oranla "evet" çıktı. Irak Parlamentosu ve Anayasa Mahkemesinin ilgili kararları çerçevesinde hukuki bir zemini olmayan referandumu Arap ve Türkmenler büyük ölçüde boykot etti. Referandumun ardından Erbil, Duhok gibi kentlerde coşkulu kutlamalar yapılırken Ankara-Tahran-Bağdat ekseninin oluşması ve Bağdat'ın Kerkük'ten başlayarak tartışmalı bölgelere ilişkin operasyon başlatmasıyla coşku yerini tedirginliğe bıraktı.

Bölge ülkelerinin sert tepkisinin yanı sıra beklediği uluslararası desteği de bulamayan IKBY'nin eli zayıflarken Bağdat ise Başbakan İbadi liderliğinde kararlı adımlar atmaya başladı. Irak Anayasası'na göre statüsü tartışmalı olan bölgeleri de içeren referandum Ortadoğu'nun Birinci Dünya Savaşı sonrası belirlenen cari sınırlarına ilişkin son büyük meydan okuma olma niteliğini Irak ordusunun operasyonlarıyla yitirmeye başladı. Tartışmalı bölgelerde referandum yapılması IKBY'nin bu bölgelerde hakimiyet kurma iradesini ortaya koyarken Bağdat'ın başlattığı operasyonlar Erbil'in hesaplarını altüst etti. Zira başını KDP ve KYB'nin çektiği Irak Kürtleri, Körfez Savaşı'ndan günümüze değin ABD ile kurduğu angajman ve nihayetinde DEAŞ ile mücadelenin yarattığı meşruiyet zeminini kullanarak Irak'ta maksimalist bir siyaset izleyerek kontrol ettiği bölgeleri artırma

EMRAH KEKİLLİ

2009 yılında Marmara Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'nden mezun oldu. Bilgi Üniversitesi Tarih Bölümü'nde yüksek lisans eğitimi tamamladı. Fatih Sultan Mehmet Üniversitesi'nde doktora çalışmasını sürdürmektedir. 2012'de Anadolu Ajansı temsilcisi olarak Libya'ya giden Kekilli 2013 yılı itibarıyla Libya'da faaliyet gösteren bir Türk şirketine yönetici olarak çalıştı. 2015 yılında Türkiye'ye dönerek uluslararası basın kuruluşları için Arapça-Türkçe tercümanlık yaptı. Çalışmalarını Libya üzerinde yoğunlaştıran Kekilli Libya tarihi, Libya siyaseti, Libya'da din ve siyaset, Libya'da güvenlik sektörü ve sorunları üzerine çalışmaktadır.

CAN ACUN

SETA Dış Politika Direktörlüğü'nde araştırmacı olarak çalışmaktadır. Doğu Akdeniz Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunudur. Yeditepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde yüksek lisans yapmıştır. Kanada'da "Kültürlerarası Diyalog" eğitimi almıştır. Mısır'da Kahire-Türkiye Araştırmaları Merkezi ve SETA Kahire'de Mısır üzerine çalışmalar yürütmüştür. Halen SETA Ankara'da Mısır ve Ortadoğu üzerine araştırmalarda bulunmaktadır.

gayreti içerisinde oldu. Demografik açıdan Kürtlerin yoğun olduğu bölgelerin de ötesinde Arap ve Türkmen nüfusunun çoğunlukta olduğu birçok bölgeyi de ele geçirdiler. Bu yayılcı adımlarla IKBY “bağımsız Kürdistan”ın hem savunulabilir sınır hatlarını oluşturabilmek hem de enerji ve su kaynaklarıyla gıda güvenliği temin edebilmek için söz konusu bölgelerde hakimiyet kazanmayı amaçlamaktaydı.

Bir başka ifadeyle IKBY, ABD’nin Irak’ı işgal etmesiyle kazandığı özerk bölgeyi DEAŞ ile mücadele üzerinden oluşan yeni konjonktürde bir adım daha ileriye götürerek bağımsızlığa yani yeni bir devletin inşasına taşımak arzusuyla hareket etti. Fakat Bağdat’ın Kerkük’e yönelik başlattığı operasyon Irak’a ilişkin yerel, bölgesel ve uluslararası bütün dengeleri altüst etti. Irak ordusu IKBY’nin iç ihtilaflarını da kullanarak Iraklı Kürtleri önce 2014 ardından ise 2003 sınırlarına kadar geri itecek ölçüde ilerlemeye başladı. Irak’taki aktörlerin yanı sıra başta Türkiye olmak üzere bölgesel ve uluslararası güçler Kerkük başta olmak üzere tartışmalı bölgelerin statüsüne ilişkin gelişmeleri yakından takip ediyor.

KERKÜK OPERASYONU

Irak Başbakanı Haydar İbadi’nin tartışmalı bölgelerde anayasal düzenin tesisi için orduya emir vermesinin ardından 16 Ekim’in ilk saatlerinde Irak ordusu, Özel Kuvvetler ve Haşdi Şabi unsurları güney hattından Kerkük’e ilerlemeye başladı. Tuzhurmatu’da konuşlu birliklerin de katılımıyla KYB Peşmergelerin çekildiği noktalarda hızla ilerleyen Irak güçleri –KDP’li Peşmergelerin de direnç göstermemesiyle– Kerkük etrafındaki K1 Hava Üssü de dahil olmak üzere önemli tüm askeri noktaları, petrol ve doğal gaz kaynaklarını ele geçirdi.¹ Tuzhurmatu’da yaşanan küçük çatışmalarla burayı da kısa sürede kontrol altına alırken

1. Haşdi Şabi’den yapılan yazılı açıklamada, “Güvenlik güçleri ve Haşdi Şabi, Kerkük’ün kuzeybatısındaki Bay Hasan petrol sahasının tamamında kontrolü sağladı” denildi. Açıklamada Peşmergelerin çekilmesi üzerine Bay Hasan petrol sahasında kontrolün gerçekleştiği kaydedildi. IKBY’nin günlük 600 bin varil petrol üretiminin 280 bini buradan sağlanıyordu. Irak Petrol Bakanlığı, Kerkük’teki tüm petrol sahalarının merkezi yönetimin kontrolüne geçtiğini belirtti. IKBY’ye bağlı Peşmerge güçleri, terör örgütü DEAŞ’ın 2014’teki saldırılarını sırasında Kerkük’teki petrol kuyularını ele geçirmişti.

KDP’li siyasi ve askeri aktörler KYB’yi ihanetle suçlayan açıklamalar yapmaya başladılar. Nihayetinde KDP ve KYB’li Peşmergelerin direnç göstermeyerek çekilmesi sonucu sadece on iki saat süre içinde Irak ordusu tarafından Kerkük tamamen ele geçirildi.

Kerkük kent merkezi Irak Federal Polisi tarafından kontrol altına alınırken Başbakan Haydar İbadi, Arap asıllı Rakan Said Ali Cuburi’yi vekaleten Kerkük Valisi olarak atadı. IKBY’nin defalarca yalanlamasına karşın Kerkük’te yaşanan kaos esnasında PKK’ya bağlı unsurlar da ağır silahlarla bir süre Kerkük’te boy gösterirken Peşmerge ile birlikte PKK’lıların da kentten çekildiği görüldü. Kerkük’te yaşayan Kürtlerin bir kısmı da kent merkezini konvoylar halinde terk ederek Süleymaniye ve Erbil’e gitti.

Gerek demografik büyüklüğü gerekse barındırdığı önemli enerji kaynaklarıyla “bağımsız bir Kürt devleti” için olmazsa olmaz öneme sahip Kerkük on iki saat içinde kaybedilmiş oldu. “Kürtlerin Kudüs’ü” söylemiyle sembolik olarak da büyük yatırım yapılan kent bu kadar kısa sürede (KDP-KYB arasında yaşanan ayrışma sonucu) savaşılmadan kaybedilmesi büyük bir moral çöküntüye neden oldu. Kerkük’ün ardından Irak ordusu ve Haşdi Şabi Sincar,² Mahmur, Başika, Hanekin gibi bölgeleri de ardı ardına ele geçirdi. Böylelikle IKBY önce 2014 sınırlarına ardından da adım adım 2003 sınırlarına doğru geri çekilmek durumunda kalmış oldu. Erbil’i de tehdit altında hisseden Peşmerge, Bağdat’a bağlı güçlerin daha fazla ilerlemesine karşın Kerkük-Erbil karayolu üzerinde yeni hendekler kazıp mevziler kurmaya başladı.

TARTIŞMALI BÖLGELER VE ÖNEMİ

Kerkük’te başlayarak genişleyen Irak ordusu operasyonlarının hedefindeki “tartışmalı bölgeler” 2005 yılında halk oylamasıyla kabul edilen Irak Anayasası’nın 140. maddesinin konusudur. Bu maddede tartışmalı

2. Peşmerge Güçleri Dicle Batı Cephesi Komutanlığı sayıları 8 bin civarındaki Ezidi güçlerin Haşdi Şabi’ye katıldıklarını duyurdu. Ezidilerden oluşan KDP birlikleri Kasım Şeşho ve Haydar Şeşho liderliğinde taraf değiştirerek Peşmergelerin bölgeyi tamamen kaybetmesine neden oldu. Irak-Suriye arasındaki Rabia (Semalka) Sınır Kapısı da Irak ordusunun kontrolüne geçti.

bölgeler konusunda atılması gereken adımlar ifade edilmesine rağmen Kerkük dışında tartışmalı bölgelerin yerleri net bir şekilde belirtilmemiştir. 140. maddede Irak genelinde yerel yönetimlere ilişkin düzenlemelere yer verildikten sonra Kerkük’ü de içeren “tartışmalı bölgeler”in statüsünün üç aşamalı bir planla belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir. Normalleşme, sayım ve referandum şeklinde belirtilen bu üç aşamanın 2007’ye kadar Irak Merkezi Hükümeti tarafından gerçekleştirilmesi öngörülmüştür. Ancak aşağıda ayrıntılı bir şekilde ifade edilecek olan tartışmaya konu bölgelerdeki fiili durum normalleşme ve sayımı neredeyse imkansız hale getirmiştir. Bu nedenle Irak Merkezi Hükümeti 2007’ye kadar söz konusu süreçleri uygulayamamış, Musul’un kuzeyi, Kerkük, Diyala ve Salahattin’in kuzey bölgeleri Erbil-Bağdat hattındaki güç mücadelesine sahne olmuştur.

Çatışmalı bölgelerde demografik yapının normalleşmesine yönelik adımları engelleyen en önemli sorun 1950’den bugüne bu bölgelerde yaşanan demografik değişimin tarafların hakimiyet iddialarının referans kaynağı olması ve net olmayan verilerin orta yolu bulmayı zorlaştırmasıdır. Kerkük özelinde örneklemek gerekirse Saddam Hüseyin döneminde Kerkük’e çok sayıda Arabın göç ettirildiği, IKBY döneminde de 2005’ten sonra kente yoğun bir şekilde Kürt nüfusun yerleştirildiği ifade edilmektedir. Buna karşılık Kerkük Arapları kentteki Arap varlığının çok eskiye dayandığını, Saddam döneminde yerleştirilenlerin sayısının on bini dahi geçmediğini ve bu nedenle Saddam döneminde çok ciddi bir demografik değişimden söz etmenin mümkün olmadığını dile getirmektedir. Kerkük’te başta Türkmenler olmak üzere Kürt olmayan etnik ve dini gruplar kentteki Kürt nüfusunun 2005’ten bu yana yüz binlerle ifade edilecek ölçüde arttığını ve Erbil yönetiminin Kerkük’te ciddi demografik değişime sebep olduğunu söylemektedir. Son referandumdaki seçmen kütükleri de bu iddiaları doğrulamaktadır. Erbil ise söz konusu iddiaları reddederek Kerkük’e yerleşen Kürtlerin Saddam rejimi döneminde kenti terk etmek zorunda kalanlar olduğunu öne sürmektedir. Demografiye ilişkin yapılan bu

tartışmalar diğer taraftan bu bölgelerdeki idari, siyasi ve askeri güç mücadelesini belirlemede, taraflar hakimiyet alanlarını genişletmek için ellerindeki bütün araçları kullanmaktadır.

Irak Kürtleri Irak coğrafyası üzerinde kendi nüfuslarının çok üzerinde bir hakimiyet arayışında olduklarını defalarca göstermiştir. 2006’da IKBY için hazırladıkları anayasada coğrafi hakimiyet hedeflerini açıkça ortaya koymuşlardır. IKBY’nin pozisyonuna göre ve fiili olarak tartışmalı bölge statüsünde (Irak idari tanımlamalarına göre) 13 kent ve 3 kasaba bulunmaktadır. Bu bölgelerin bazılarını IKBY 2006 yılında hazırladığı bölgesel anayasada ifade etmiştir. IKBY idari olarak kendi bölgesi dışında kalan ve Bağdat’a bağlı bazı kent ve kasabaları kendi toprağı olarak görmektedir. 2006 Anayasası’nın 8. maddesine göre IKBY kendi sınırlarını şu şekilde tarif etmektedir: Mevcut idari yapısıyla Duhok bölgesi, Erbil, Kerkük, Süleymaniye bölgeleri, Ninova bölgesi içindeki Akra, Şeyhan Sincar, Telafer, Telkeyf, Karkuş, Zummar ve etrafı, Başika, Eskikelek kasabaları, Diyala’nın Hanekin ve Mendeli kasabaları, Vasit bölgesinin Bedre kasabası ve Cesan beldesi Kürdistan sınırları içindedir.

Duhok, Erbil ve Süleymaniye’nin Kürtlerin çoğunlukta olduğu bölgeler olması hasebiyle tartışmaya konu bölgeleri Duhok’un güneyinden itibaren değerlendirdiğimizde Telafer’e bağlı Zummar kasabasının (bu perspektifin yazıldığı zamana kadar) IKBY kontrolünde olduğu görülmektedir. DEAŞ sonrasında Zummar’ın kontrolünü ele geçiren IKBY kentin idari açıdan bağlı olduğu Telafer’in kontrolünü ele alma niyetini 2006’da ortaya koydu. Ancak kentin neredeyse tamamının Türkmen olduğu ve silahlı Türkmenlerin Haşdi Şabi çatısı altında bulunduğu dikkate alındığında demografik olarak IKBY’nin bu alanı kontrol etmesi mümkün olmamıştır. Bunun yanında Duhok’tan Musul’a doğru inen hat üzerinde Telkeyf’e kadar uzanan bölge Peşmerge kontrolünde iken son operasyonlarla Irak ordusunun eline geçmiştir. Telkeyf’ten Musul gölünü çevreleyerek Zummar’a doğru uzanan (son operasyonlara kadar) Peşmerge kontrolündeki hat üzerinde DEAŞ’la mücadelenin neden olduğu

tahribat yıkılmış ve boşaltılmış köylerde net bir şekilde görülmektedir. IKBY Telafer'den doğuya doğru, Suriye sınırına uzanan coğrafyada yer alan Sincar'ın da kontrolünü tam olarak ele geçirememiştir. Yaklaşık rakamlarla ifade etmek gerekirse yüzde 40'ı Arap, yüzde 20'si Kürt, yüzde 40'ı Ezidi olan Sincar'daki sınırlı sayıdaki Peşmerge kampları son operasyonlarla Haşdi Şabi birliklerinin eline geçmiştir.

Musul'un kuzey hattında doğuya doğru devam edildiğinde kentin 40 kilometre kadar kuzeydoğusunda yer alan Şeyhan kasabasında büyük oranda Ezidi nüfus yaşamaktadır ve (bu perspektifin yazıldığı zamana kadar) Peşmerge kontrolündedir. Erbil-Süleymaniye hattının güneyinde yer alan Kerkük için tartışmalı bölgeler içinde en göze çarpan ve Türkiye kamuoyunda tartışılan kent olduğu söylenebilir. IKBY yönetimi Kerkük'te özellikle DEAŞ terör örgütünün çekilmesinden sonra kontrolünü artırmıştır. Ancak kentteki Türkmen nüfus ve Araplar eski Kerkük Valisi Necmeddin Kerim'de müşahhaslaşan IKBY yönetiminden oldukça rahatsızdı. Bu nedenle kentteki Kürtler ve Türkmenler 25 Eylül'de gerçekleştirilen referandumu protesto ederek katılmamayı tercih etmişti. IKBY'nin kontrol etmek istediği bölgeler içinde en fazla petrol ve gaz yataklarına sahip olan ve Bağdat-Erbil hattındaki krizin odağı haline gelen Kerkük 16 Ekim itibarıyla Bağdat-Erbil hattındaki krizin dışı vurduğu fay hattı olmuştur.

TARTIŞMALI BÖLGELERDE GÜÇ MÜCADELESİ

Tartışmalı bölgelere ilişkin Anayasa'daki belirsizlikler gücün belirleyici olduğu bir coğrafi hakimiyet mücadelesine sebebiyet vermiş ve tartışmalı bölgeleri daha da tartışmalı hale getirmiştir. IKBY, 2003 ABD işgalinden sonra Irak'taki merkezi güvenlik birimlerinin zaafa uğramasının sunduğu imkanları kullanarak kontrol altında tuttuğu toprakları genişletme eğilimi göstermiştir. İfade edildiği üzere 1991'de Irak ordusunun çekilmesinden sonra oluşturulan yeşil bölgenin çok ötesinde bir nüfuz alanı kazanmıştır. Zira büyük bir zaaf yaşayan Irak Merkezi Hükümeti birçok yerde güvenliği sağlayamadığından IKBY'ye bu bölgelerin güvenliğini sağlaması için yetki vermiştir.

2003 sonrası oluşan siyasi, askeri ve idari konjunktürde belirtilen bölgelerin askeri olarak kontrolünü ele geçiren IKBY süreç içerisinde bu bölgelerin idari yapısı üzerinde de hakimiyet kurmayı başarmıştır. Özellikle tartışmaya konu bölgelerde çoğunluğu oluşturan Arap nüfus 2005 yılında gerçekleştirilen genel ve yerel seçimleri protesto etmiş ve yerel yönetimlere katılmamıştır. Bu bölgelerdeki Kürt partilerin seçimlere güçlü katılım göstermesi neticesinde askeri olarak buraları kontrol eden Erbil idari olarak da kontrolünü perçinlemiştir. Buralarda belediye meclis üyeleri ve başkanları, kaymakamların çoğunluğu Erbil'in kontrolüne geçmiştir. 2005 yılından bu yana yerel seçimlerin yapılmadığı düşünüldüğünde IKBY'nin varlığını nasıl perçinlediği açık şekilde anlaşılmaktadır. Yani Erbil tedricen tartışmalı bölgelerdeki bütün siyasi, idari ve askeri kurumların yönetimini ele geçirmeyi başarmıştır.

IKBY başlangıçta güvenlik hususunda Irak Merkezi Hükümeti'yle birlikte hareket ederken süreç içinde belirleyiciliğini artırmıştır. Bu bölgeler tamamıyla Peşmerge (asker) ve asayişin (polis) kontrolüne girmiştir. Özellikle DEAŞ terör örgütünün 2014 yılında tartışmalı bölgeleri de içeren Sünnilerin çoğunlukta olduğu alanlarda ortaya çıkması yeni bir sürece girilmesine yol açmıştır. 2014 yılı Haziran ayında Irak güvenlik güçleri Kerkük'te dahi silah bırakarak mevzilerini terk ettiğinde IKBY daha önce kontrolüne alamadığı bazı tartışmalı bölgeleri de ele geçirme imkanı elde etmiştir.

TÜRKİYE'NİN TARTIŞMALI BÖLGELERE BAKIŞI

Ankara, Erbil-Bağdat hattındaki hakimiyet mücadelesinin odağı ve krizin düğümlendiği nokta niteliğindeki tartışmalı bölgelere ilişkin gelişmeleri yakından takip etmektedir. Çünkü bu bölgelerin statüsüne ilişkin atılacak adımlar Irak'ın geleceğini tayin edecek niteliktedir. Türkiye ayrıca Kerkük, Musul'a bağlı bazı vilayetler ve kendi sınır hattında bulunan Sincar'a ilişkin özel bir hassasiyete sahiptir. Bu bölgelerde IKBY tarafından tek taraflı bir oldubittiyle gerçekleştirilen referandumun tamamen gayrimeşru olduğunu

ortaya koymuş, siyasi ve de hukuki hiçbir geçerliliği olmadığını net bir şekilde deklare etmiştir. Referandumun akabinde Ankara’nın Bağdat ve Tahran ile birlikte hareket ederek Erbil’e ilişkin yaptırım siyaseti izleme kararlılığında IKBY’nin gerçekleştirdiği bağımsızlık referandumuna tartışmalı bölgeleri de dahil etmesinin etkisi söz konusudur.

Türkiye yoğun Türkmen nüfusun yaşadığı Kerkük’ü Erbil-Bağdat’ın güç mücadelesinden bağımsız ele almaktadır. Türkiye, IKBY’nin önce ABD işgalinin yarattığı konjonktürde ardından da DEAŞ’ın varlığı ve Irak ordusunun çökmesiyle oluşan güç boşluğunu fırsata çevirerek adım adım Kerkük’ü kontrol etmesine her aşamada karşı çıkmıştır. Türkiye Dışişleri Bakanlığı Kerkük’e yönelik 16 Ekim operasyonları sonrasında yaptığı açıklamada “Irak’ta kalıcı barış ve istikrarın tesis edilebilmesini teminen atacağı adımlarda Irak hükümetinin yanında yer alacağı” ifadesine yer vermiştir.

Türkiye’ye yakınlığı ve Irak-Suriye sınır hattındaki jeostratejik önemi itibarıyla Sincar, Ankara açısından Irak’taki tartışmalı bölgeler içerisinde dikkatlice ele alınan yerlerden bir diğeridir. Özellikle DEAŞ’ın 2014 yılında gerçekleştirdiği saldırılardan sonra Peşmergelerin bölgeyi savunamayarak geri çekilmesiyle PKK buraya yerleşmiş, Sincar Dağı başta olmak üzere kentin bazı bölgelerinin yanı sıra Suriye hattında uzanan Rabia bölgesi dahil bazı alanları YPG unsurlarıyla birlikte kontrol etmeye başlamıştır. ABD liderliğinde kurulan uluslararası koalisyonun yardımıyla Peşmergeler bölgeye geri dönmüş, hem Yezidiler hem de Suriye’de PYD-YPG’den kaçarak gelen Suriyeli Kürtlerden oluşturulan Rojava Peşmergeleri bölgeye konuşlandırılarak hakimiyet alanları genişletilmiştir. Fakat Bağdat’ın 16 Ekim itibarıyla başlattığı operasyonları çerçevesinde Peşmergeler Sincar’daki mevzilerini terk ederek buraları Haşdi Şabi birliklerinin kontrolüne terk etmiştir. Buna karşı Sincar Dağı etrafında PKK unsurları varlığını devam ettirmektedir. Suriye’nin kuzeyindeki PYD unsurlarıyla senkronize hareket eden PKK unsurlarının varlığı Türkiye açısından tehlike arz etmektedir. Bu nedenle Irak ordusu ve Haşdi Şabi

birliklerinin Sincar’daki operasyonlarının PKK’yı etkisizleştirecek bir sürece evrilmesi Türkiye’nin güvenlik öncelikleri açısından bir hayli önemlidir.

SONUÇ

IKBY 25 Eylül referandumunun yarattığı gerginliği azaltarak üzerindeki siyasi, ekonomik ve askeri baskıyı minimize etme arayışındayken Irak ordusunun 16 Ekim itibarıyla başlattığı operasyonlar neticesinde Kerkük, Bağdat yönetiminin kontrolüne geçti. Irak ordusunun Kerkük içinde rahatça ilerlemesine KYB Peşmergelerinin “Irak ordusuna denk bir güçleri olmadığı”ni gerekçe göstererek geri çekilmesi imkan sundu. Erbil’deki Peşmerge Komutanlığı KYB Peşmergelerini suçlarken KDP Peşmergeleri de Mahmur ve Sincar gibi kontrolündeki bölgelerden çekildi. Yaşanan sürecin KDP-KYB arasında ve KYB kadrolarının kendi iç mücadelesinin dışı vurumu olduğu değerlendirilebilir.

Çünkü Celal Talabani’nin hastalığından sonra KYB içinde yaşanan bölünmelerde bazı kadrolar Erbil’e yakın dururken özellikle Talabani ailesi mesafeli durmayı tercih etmişti. Bir taraftan Erbil yönetimini IKBY’nin ekonomik gelirleri, idari yönetimi ve yargısını KDP tekeline almakla eleştirirken diğer yandan Bağdat ve Tahran’la daha yakın ilişki geliştirdiği bilinmekteydi. Mesut Barzani yönetimi referandum sonuçları üzerinden otoritesini Süleymaniye’ye doğru genişletmeyi hedeflerken Talabani ailesi etrafındaki KYB yönetimi Bağdat-Erbil hattındaki krizden kazançlı çıkmak istemiştir. Yani Bağdat IKBY içindeki güç müdahalelerini, Kerkük’teki Türkmen ve Arapların Necmeddin Kerim’den rahatsızlığını, Haşdi Şabi’nin askeri gücünü, Irak’taki Şii ve Sünnilerin Irak’ın toprak bütünlüğü üzerinde birleşmesini, Ankara, Tahran ve ABD’nin IKBY’den desteğini çekmesini arkasına alarak Kerkük’ün kontrolünü ele geçirdi. Bu zaferin moraliyle diğer tartışmalı bölgelere karşı harekete geçti.

Bağdat yönetiminin askeri hamleleri analiz edildiğinde IKBY’yi öncelikle 2014 ardından ise 2003 sınırlarına kadar geriletmeyi hedeflediği görülüyor.

KYB ile yaptığı tek taraflı anlaşma ile birlikte IKBY'yi parçalama ve Erbil'i tamamen izole etmeye yönelik bir siyaset izlediği de anlaşılıyor. Geline aşamada IKBY'nin havalimanlarıyla birlikte kara sınır kapılarını da kontrol altına alarak Erbil üzerindeki kontrolünü artırmayı hedefliyor. Sincar'la birlikte Rabia-Semalke Sınır Kapısı Irak ordusunun kontrolüne geçerken kısa bir süre içinde Musul Ovası, Zumar, Musul Barajı'nın da kontrol altına alınması beklenebilir. Habur'a alter-

natif Ovaköy Sınır Kapısı'nın açılması da mümkün olacaktır. Bu denklemde IKBY ile PYD'nin hakimiyet alanı birbirinden tamamen ayrıştırılmış olacaktır. Yine Habur Sınır Kapısı'nın Irak tarafı İbrahim Halil Kapısı'nın kontrolü Irak ordusuna devredilecektir. IKBY'nin KDP ve KYB bölgesi olarak parçalanması muhtemelken her halükarda BMGK'nin 688 sayılı kararıyla uçuşa yasak bölge sınırlarına kadar geri çekileceği öngörülebilir.